

Управління культури і туризму Сумської облдержадміністрації
Сумська обласна дитяча бібліотека ім. М. Островського

*В ім'я добра,
супроти зла*

(до 95-річчя від дня народження
П.Ю. Ключини)

ПОПЕРЕДЖУВАЛЬНА ДОВІДКА

Суми 2009

Управління культури і туризму Сумської облдержадміністрації
Сумська обласна дитяча бібліотека ім. М. Островського

*В ім'я добра,
супроти зла*

Попереджувальна довідка

(до 95-річчя від дня народження
П.Ю. Ключини (1914–1972), українського поета,
уродженця с. Великий Самбір Конотопського р-ну)

Суми 2009

ББК 91.9:84(4УКР–4СУМ)

В11

В ім'я добра, супроти зла (до 95-річчя від дня народження П.Ю. Ключини, українського поета, уродженця с. Великий Самбір Конотопського р-ну): попереджувальна довідка / ОКЗ "Сумська обласна дитяча бібліотека ім. М. Островського"; уклад. Н.Ю. Курносова. – Суми, 2009. – 16 с.

Склала
Відповідальна за випуск
Комп'ютерний набір
Тираж 5 прим.

Курносова Н.Ю.
Тогобіцька Л.М.
Курносова Н.Ю.

*У кожній збіроці його
усе
так
ніби просто,
А як дотепно!
А як гостро!*

Микита Коцюба

Відомий український байкар, видатний лірик, перекладач Павло Ключина народився 8 вересня 1914 року в селі Великий Самбір Конотопського району Сумської області в багатодітній і незаможній селянській родині. Батька він не пам'ятав – той помер, коли Павло був ще малим, а про маму теплий спомин проніс поет через усе життя.

У 1931 році, маючи лише 17 років, юнак закінчив короткотермінові педагогічні курси і почав педагогічну діяльність, присвятивши благородній професії сільського вчителя 35 років свого життя. Працював у Конотопському районі, найдовше – в с. Карабутове. У роки війни був на фронті, звідки повернувся з пораненням і медаллю. У 1951 р. заочно закінчив Глухівський педагогічний інститут. На вчительській роботі спробував всього: викладав українську та російську мови та літератури, історію і географію, фізкультуру та військову справу, років двадцять завідував навчальною частиною, 4 роки був директором. За вчительську роботу нагороджений трьома медалями і знаком «Відмінник народної освіти». В останні роки життя працював кореспондентом обласної газети «Ленінська правда», був науковим працівником Роменського краєзнавчого музею.

Літературну діяльність Павло Ключина розпочав ще до війни. Це були переважно вірші на шкільну тематику, які початкуючий автор надсилав до піонерських газет. У своїй біографії «Мій життєпис» поет зазначав: «Початком літературної роботи вважаю 1944 рік. Перший вірш надрукував у сумській обласній газеті «Більшовицька зброя». З нього і почався поет. В 1946 р. в «Перці» надрукував першу байку. З неї починався байкар. Поет-лірик поступився місцем байкареві».

Та майже одночасно, у травні 1946 р. ліричні твори Павла Ключини були опубліковані в журналі «Вітчизна» (№ 5) – за діяльної участі М.Т. Рильського. І впродовж усього життя поет працював переважно в цих двох жанрах, виявляючи яскравий талант і в сатирі, і в ліриці. Сатиричну струну таланту Павла Ключини почув і високо оцінив Остап Вишня, ліричну – Максим Рильський. Доробок письменника складають кільканадцять книг байок та усмішок. За життя автора вийшла і книга поетичних переспівів вірменських байок «Сила землі», високо оцінена у Вірменії. Вже по смерті Павла Юхимовича прийшли до читача його книга лірики «Краплини барв земних» з передмовою Василя Мисика та вибране «Байки та гуморески».

Як байкар Павло Ключина досягнув значних успіхів. Він став справді видатним митцем у цьому древньому і вічно молодому жанрі, по-новаторському його розвивав і збагачував, вболівав за його долю в майбутньому. Секрет впливу байки Павла Ключини на читача полягає, перш за все, в її органічності і природності. Його байка – не просто сюжет алегорій, не самоціль. Ні, це твір, ідейний стрижень якого завжди спрямований до людини. Кращі байки Павла Юхимовича (зокрема «Соняшник», «Пень та дерево»,

«Крапля», «Вовк та лев») ще за життя автора увійшли до скарбниці нашої літератури. Звертався автор також і до пародії, епіграми, епітафії. І більшість із них – прекрасні зразки дотепності і лаконізму.

Ліричний доробок Павла Ключини кількісно поступається сатиричному, однак він цілком заслуговує на окрему розмову. У кращих віршах поета – синтез пережитого і побаченого, вони підкуповують ніжною образністю, щирістю, пісенністю, любов'ю до рідної землі.

Однак творчість П. Ключини не обмежується лише поетичним доробком. Досі ще чекає на видавця проза нашого талановитого земляка – оповідання, новели, етюди, гуморески, автобіографічна повість. Сьогодні мало хто пам'ятає, що Ключина пристрасно захоплювався вивченням історії свого краю: він є активним автором колективної «Історії міст і сіл України», співавтором путівника «Ромни» (Х.: Прапор, 1975 р.), автором неопублікованої історії села Карабутового – «Над Сухим Роменом».

Хоч і не часто, зате досить ґрунтовно виступав П. Ключина зі статтями літературознавчого характеру, його стаття «Слово про байку» викликала свого часу досить жваве обговорення. Відомий Павло Ключина і як перекладач. Написав він також кілька пісень, які можна почути на Сумщині та за її межами.

Він писав щиро і афористично, чесно і ніжно. Так він писав, так він і жив. А життя його справді було взірцевим. Той, хто знав Павла Ключину особисто, був зачарований його добротою і ерудицією, його кмітливістю і глибиною думки. То його серце, його пам'ять у хвилини найбільшого натхнення диктували перу ліричні строфи. Кращі вірші громадянського звучання П. Ключини будили сумління

українців і в час їх написання, зберегли вони свою актуальність і сьогодні.

Отут мені болить, отут,
де корінь і душа мого народу.
Той чорний люд, що рветься з пут,
а його знов в якусь угоду.
Бо на віку, вже в котрий раз,
поводирі і лжепророки
в ярмо затягували нас,
лиш хтось накине на нас оком.
І скільки їх таких було,
і нашого, й чужого роду.
Тавро ліпили на чоло
і горду нівечили вроду.
Мазепи ми, бандери ми.
І не було лютіше слова...
...Ми ж бути хочемо – людьми,
бо є земля у нас, є мова.

Земний шлях Павла Юхимовича Ключини завершився 2 червня 1972 року. Поховано його в Ромнах. Сьогодні його ім'ям названо вулицю в Ромнах, школи в селах Великий Самбір та Карабутове Конотопського району. У Роменському краєзнавчому музеї постійно діє експозиція про життя і творчість літератора. На могилі письменника споруджено пам'ятник роботи скульптора Івана Штанова. Ім'я письменника увічнено також на меморіальній дошці, виготовленій для Роменського краєзнавчого музею скульптором Олегом Прокопчуком. Меморіальна дошка встановлена і на будинку в Ромнах, де минули останні роки поета.

Серед нас живе його пам'ять, його поезія.

* * *

Не осудіть. В своїй землі,
У краї ріднім безталаннім
За волю впасти у борні,
Ні, не судилося мені.
Брехливі зайди й холуї
Лишить хотіли віри й роду.
Талант купили за рублі,
Душа, мов, згине й так у млі.
Я ж проти люду не грішив.
Як міг беріг я душу роду.
І в дурні хто кого пошив
Не скаже той, хто в час наш жив.
Відкиньте геть словесний блуд,
Відкиньте геть фальшиві оди.
Візьміть лиш те, на правий суд,
Що брав до серця вбогий люд.
Не осудіть. Любив свій край.
І люд його, що горя чашу
Підняв за той химерний рай
І пив її «под сучий лай».

* * *

Справедливість –
примхлива дама
і приходять вона завжди пізно...
...Коли вже засипана яма,
Життя не повториш, як пісню.

* * *

По Європі бродить привид
по кістках, по крові.
Для добра, а скільки кривди
на Землі накоїв.

* * *

Терпи, народе мій, терпи.
Терплячий ти, та ще й незрячий.
Тебе сліпили і кати,
і виродки твої ж собачі.

Твори поета

Ключина П.Ю. Байки. – К.: Радянська Україна, 1955. – 64 с. з іл.

Ключина П. Байки // Література рідного краю. Ч. 1. – Суми, 1999. – С. 108–112.

Ключина П.Ю. Ведмідь гне дуги: Байки. Гуморески. Пародії. – Х.: Прапор, 1967. – 86 с.

Ключина П. Завзяті рогачі: Сатира та гумор. – К.: Радянський письменник, 1968. – 64 с.

Ключина П. Клятва: [вірш] // Ленінська правда. – 1990. – 11 липня.

Ключина П. Краплини барв земних: Поезії. – Х.: Прапор, 1974. – 64 с.

Ключина П. Над Босфором виснуть хмари. Безрідний. Українська балада. Про тих, хто не прийшли з війни. Легка перемога: [поезії] // Слобожанщина. Альманах літераторів Сумщини. Вип. 8. – Суми: «Мрія-1» ЛТД, 2002. – С. 146–150.

Ключина П.Ю. Нові байки. – К.: Радянська Україна, 1960. – 63 с.

Ключина П.Ю., Труфанов Ю.Г. Ромни: Фотонарис. – Х.: Прапор, 1975. – 48 с.

Ключина П. Свиня в саду: Байки (для середнього шкільного віку). – К.: Веселка, 1968. – 40 с.

Ключина П. Сила землі. Поетичні переспіви вірменських байок. – Х.: Прапор, 1971. – 54 с.

Про автора

Кожна байка як сучасна: 8 вересня виповнилося 95 років від дня народження українського поета-байкаря, уродженця села Великий Самбір Конотопського району Павла Ключини // Сумщина. – 2009. – № 99-100. – С. 1.

Павла Ключину пам'ятають і шанують: Про відзначення 90-річчя від дня народження видатного українського байкаря і талановитого лірика // Сумщина. – 2004. – № 109. – С. 4.

Павло Ключина (1914–1972) [Біографічний нарис] // Імена на літературній карті Сумщини: Письменники – ювіляри 2004 року: Біобібліографічний покажчик. – Суми, 2004. – С. 28–32.

Четверта зміна поета: Виповнюється 90 літ від дня народження нашого земляка Павла Ключини // Сумщина. – 2004. – № 101. – С. 4.

Балаян В. «Вірменіана» Павла Ключини. Незабаром громадськість відзначатиме 90-річчя від дня народження нашого земляка – письменника Павла Ключини // Сумщина. – 2004. – № 86. – С. 3.

Гризун А. Живий голос поета [Павло Юхимович Ключина] // Червоний промінь. – 1974. – 8 червня.

Гризун А. І сатирик, і лірик.: До 90-річчя від дня народження Павла Ключини (1914–1972) //

Слобожанщина. Альманах літераторів Сумщини. Вип. 9. – Суми, 2004. – С. 108–118.

Ключник П. Я ніколи не претендував на оригінальність думок... [Про Павла Ключину] // Уик-енд. – 1996. – 29 люля.

Нестеренко П. Пам'ять байкаря на Сумщині: Виповнилося 90 літ від дня народження відомого сатирика і лірика Павла Ключини // Урядовий кур'єр. – 2004. – № 189. – С. 6.

Скакун В. В ім'я добра, супроти зла... [До 80-річчя від дня народження Павла Ключини] // Сумська новина. – 1994. – 10 вересня.

Ющенко О. Слово про Павла Ключину // Ленінська правда. – 1983. – 16 серпня.

м. Суми, вул. Петропавлівська, 51
тел/факс 22-00-82, тел. 22-00-66, 22-00-82
biblioteka.sumy@mail.ru